ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СУДОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ: АНАЛІЗ НАУКОВИХ ПОГЛЯДІВ. ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОСТІР. 2021. № 165. С. 131–139.[1]

Мулик Т. О., Мулик Я. І.

Реферат. Мулик Т. О. і Мулик Я. І. (Вінницький національний аграрний університет) аналізують наукові погляди на теоретичні основи судово-економічної експертизи, виходячи з того, що в літературі досі немає узгодженої позиції щодо сутності економічних експертиз, а зростання кількості економічних правопорушень підвищує потребу правоохоронних органів у фаховому експертному забезпеченні. Матеріалом дослідження стали визначення понять «експертиза», «судова експертиза», «судово-бухгалтерська», «судово-економічна» та «економічна експертиза», запропоновані А. П. Шереметом, А. М. Ужвою, М. Ф. Базасем, І. А. Волковою, О. П. Колісником, Т. М. Білухою та іншими науковцями, а також норми Закону України «Про судову експертизу» та Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень (наказ Мін'юсту України від 08.10.1998 № 53/5). Позиції систематизовано в таблицях і узагальнено шість підходів до тлумачення судово-економічної експертизи: як процесуальної дії, дослідження фінансово-господарської діяльності, застосування спеціальних знань з обліку, аналізу й контролю, дослідження первинних і зведених документів, дослідження матеріальних об'єктів, явищ і процесів та процесуального дослідження економічних об'єктів. Розглянуто також ідею несудової (неконфліктної) економічної експертизи, мету, завдання, предмет і об'єкти економічних експертиз. До дискусійних питань автори відносять відсутність єдиних визначень базових понять, неоднозначне розуміння змісту, видів, предмета, методів і суб'єктів експертизи, термінологічні розбіжності в нормативних і наукових документах та невизначеність рівня спеціальних знань експерта-економіста. Запропоновано авторське визначення судово-економічної експертизи як процесуальної дії, що полягає в експертному дослідженні даних бухгалтерського й податкового обліку, фінансово-господарської діяльності та фінансово-кредитних операцій з метою надання висновку з питань органів дізнання та слідства. Обґрунтовано доповнення розділу І «Загальні положення» Закону України «Про судову експертизу» статтею «Понятійний апарат судової експертизи» з визначеннями, зокрема за видами експертиз, і закріплення в нормативних актах, крім завдань, також предмета та об'єктів експертиз. Висновки корисні судовим експертам-економістам, слідчим, суддям і викладачам судової експертизи.

Ключові слова: судова експертиза, судово-економічна експертиза, судово-бухгалтерська експертиза, економічна експертиза, несудова економічна експертиза, понятійний апарат, предмет експертизи, об'єкти експертизи, Закон України «Про судову експертизу», Інструкція № 53/5.

Theoretical Foundations of Forensic Economic Examination: An Analysis of Scholarly Views

Mulyk T. O., Mulyk Ya. I.

Abstract. T. O. Mulyk and Ya. I. Mulyk of Vinnytsia National Agrarian University address the lack of agreement in Ukrainian scholarship on what economic examinations are, a gap that matters as economic offences grow and law enforcement relies more on expert support. The authors compare definitions of examination, forensic examination, forensic accounting examination, forensic economic examination and economic examination proposed by A. P. Sheremet, A. M. Uzhva, M. F. Bazas, I. A. Volkova, O. P. Kolisnyk, T. M. Bilukha and other researchers, together with the Law of Ukraine On

Forensic Examination and the Instruction on the Appointment and Conduct of Forensic Examinations approved by Order No. 53/5 of the Ministry of Justice of Ukraine of 8 October 1998. Six approaches to forensic economic examination are distinguished: as a procedural action, a study of financial and business activity, the application of special knowledge in accounting, analysis and control, an expert study of primary and consolidated documents, a study of material objects, phenomena and processes, and a procedural study of economic objects. The paper also considers non-judicial economic examination and the aims, tasks, subject matter and objects of economic examinations. The authors identify unresolved terminological issues and propose their own definition of forensic economic examination as a procedural action consisting in an expert study of accounting and tax data, financial and business activity and credit operations to answer questions from investigating authorities. They recommend adding an article on the conceptual framework of forensic examination to Section I of the Law and specifying the subject matter and objects of examinations in the regulations.

Keywords: forensic examination, forensic economic examination, forensic accounting examination, economic examination, non-judicial examination, conceptual framework, subject matter of examination, objects of examination, Law on Forensic Examination.

Першоджерело: *Мулик Т. О., Мулик Я. І. Теоретичні основи судово-економічної експертизи: аналіз наукових поглядів. Економічний простір. 2021. № 165. С. 131–139.*[2] *DOI:* ***10.32782/2224-6282/165-24***[2]*. Реферат оприлюднено в журналі 26.07.2022.*

References

1. Mulyk T. O., Mulyk Ya. I. Teoretychni osnovy sudovo-ekonomichnoi ekspertyzy: analiz naukovykh pohliadiv [Theoretical Foundations of Forensic Economic Examination: An Analysis of Scholarly Views]. Ekonomichnyi prostir. 2021. № 165. S. 131–139 : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2022. Vol. 7, No. 4 (40). URL: https://expertize-journal.org.ua/inshi-vidi-spetsialnikh-znan/7023-mulik-t-o-mulik-ya-i-teoretichni-osnovi-sudovo-ekonomichnoji-ekspertizi-analiz-naukovikh-poglyadiv-ekonomichnij-prostir-2021-165-s-131-139 (onovlena versiia vid 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Mulyk T. O., Mulyk Ya. I. Teoretychni osnovy sudovo-ekonomichnoi ekspertyzy: analiz naukovykh pohliadiv [Theoretical Foundations of Forensic Economic Examination: An Analysis of Scientific Views]. Ekonomichnyi prostir. 2021. № 165. S. 131–139. DOI: https://doi.org/10.32782/2224-6282/165-24. URL: https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/800/776 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].